

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de erroribus Pelagianorum, de Gratia, de
Iustificatione & Merito, de Virtutibus Theologicis, & quatuor Cardinalibus,
ac de ineffabili mysterio Incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. II. Eadem veritas aliâ ratione suadetur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77342](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77342)

debitum merito ut tali, tanquam primum scilicet, corona, & merces formaliter, non redditur ex fidelitate aut gratitudine: tum quia neutra ex illis virtutibus hanc rationem formaliter respicit: tum etiam quia si quod redditur ex fidelitate, esset primum & corona, sequeretur quod Incarnatio, quæ ex fidelitate promissionum divinarum fuit data antiquis Patribus, & remissio peccatorum, quæ peccatori se convertenti datur ex fidelitate divinæ promissionis, essent primum, merces, & corona iustitiæ: quod dici nequit, cum utraque sit pure gratuita, & non possit cadere sub merito, saltem de condigno, ut infra patebit. Similiter si quod datur ex gratitudine, primum esset, munera quæ in gratiarum actionem Deo offerimus, haberent rationem primum & coronæ; quod etiam absurdum est: Ergo id quod est debitum ex merito, quatenus tali, non nisi ex iustitia redditur.

84. Confirmatur & magis illustratur hæc ratio: Cum vita æterna sit magis debita operibus meritorij iustorum, quam prima gratia remissiva peccati operibus ad eam disponentibus, quia illa datur ut primum & corona, hæc vero merè gratis; & tamen prima gratia sanctificans disponenti se datur ex fidelitate divinæ promissionis, ut patet ex illo Zachar. 1. *Convertimini ad me, & ego convertar ad vos*; manifestum est quod vita æterna alio titulo debetur operibus meritorij iustorum, quam fidelitatis, subindeque quod ex iustitia stricta & rigorosa obligatur Deus eam reddere iustis: præsertim quia ex promissione acceptata sub conditione operis æqualis, oritur obligatio ex vera iustitia, ut patet in obligatione reddendi denarium, conventionem factam cum operarijs, sub conditione laborandi in vinea. Unde cum Deus promiserit iustis vitam æternam, sub conditione bonorum operum, quæ ratione gratiæ & charitatis à qua procedunt, habent æqualitatem seu proportionem cum vita æterna, ut infra ostendemus, ex illis (supposito tali pacto seu promissione) oritur in Deo obligatio stricta iustitiæ, ad remuneranda bona opera iustorum, ex gratia & charitate procedentia.

§. II.

Eadem veritas aliâ ratione suadetur.

85. Potest etiam suaderi conclusio, demonstrando virtutem gratitudinis non posse reperiri in Deo, subindeque nec retributionem primum pro meritis hominum ab illa procedere. Sic ergo potest hæc ratio breviter proponi. Virtus gratitudinis non reperitur in Deo: Ergo retributio primum pro meritis iustorum, in Deo non est actus virtutis gratitudinis. Consequentia patet: Antecedens probatur primò. Virtutes quæ respiciunt alium ut superiorem & excellentem, Deo repugnant; unde in illo non possunt esse religio, pietas, aut observantia, ut omnes fatentur: Sed gratitudo respicit alium, nempe benefactorem, ut superiorem & excellentem; quia ut ait D. Thomas 2. 2. quæst. 106. art. 3. *Benefactor, in quantum huiusmodi, est causa beneficii*, & ideo beneficiatus ad benefactorem convertitur ut ad principium suum, ut ibidem subdit S. Doctor: Ergo virtus gratitudinis non potest in Deo reperiri formaliter.

Secundò: Objectum gratitudinis est beneficium ab alio acceptum: Sed Deus nullum potest

Tom. IV.

A recipere beneficium à creaturis; cum sit sibi sufficiens, & nullius boni indigens, ut declarat Prophetæ Psal. 15. dicens: *Ego dixi Deus meus es tu, quoniam bonorum meorum non eges*: Et Psal. 49. *Deus Deus tuus ego sum, non accipiam de domo tua vitulos, neque de gregibus tuis hircos &c. Meus est enim orbis terræ &c.* Ergo virtus gratitudinis non potest esse in Deo.

Neque valet si dicas, Deum posse recipere gloriam à creaturis, quæ est aliquod bonum ipsi extrinsecum, quod respicit quasi beneficium sibi collatum, & quasi cedens in proprium bonum & utilitatem. Cum enim quidquid creatura potest facere in gloriam & obsequium Dei, pluribus titulis ipsi debitum sit, nempe titulo creationis, titulo conservationis, & titulo innumerabilium donorum quibus creaturam rationalem afficit, perficit, & cumulat, non potest habere rationem doni seu beneficii Deo præstiti, sed ad summum est obsequium & servitium illi debitum. Unde Christus Lucæ 17. ait: *Cum feceritis omnia quæ præcepta sunt vobis, dicite, servi inutiles sumus*. Quibus verbis evidenter nos instruit, ut non solum nos aliquid Deo contulisse, aut dignos aliquâ Dei gratitudine, propter servitia illi exhibita reputemus, sed potius nos servos inutiles esse sentiamus. Unde egregie Bernardus: *Cum ei donavero quidquid sum, quidquid possum, nonne istud est totum, sicut stella ad Solem, gutta ad fluvium, lapis ad montem, granum ad acervum? Non habeo nisi minuta duo, imò minutissima, corpus & animam, vel potius unum minutum, voluntatem meam; & non dabo illam ad voluntatem illius, qui tantus tantillum tantis beneficiis prævenit; qui toto, totum me sibi comparavit?*

Tertiò probatur idem Antecedens: Dominus non potest servo ex gratitudine obligari: Sed hominatio creationis, & conservationis, & pluribus alijs titulis, Dei servus est: Ergo Deus non potest ex gratitudine homini obligari. Quam rationem insinuat D. Cyrillus, relatus à D. Thoma in catena aurea, in illud Lucæ 17. *servi inutiles sumus*. Considera (inquit) quod qui apud nos dominantur, non referunt gratias, cum alicuius subditorum statuta sibi prosequuntur obsequia &c.

Dices: Inter homines posse dominum ex gratitudine servo obligari: nam D. Thomas 2. 2. quæst. 106. art. 3. ad 4. docet cum Seneca lib. 3. de beneficijs, quod *quandiu servus præstat quod à servo exigi solet, ministerium est; ubi plusquam à servo necesse est, beneficium est; & ideo servus ultra debitum facientibus, gratia sunt habenda*. Ergo pariter, licet homo sit Dei servus; si tamen operetur ultra id quod tenetur, præstat beneficium Deo, & ex parte Dei aliqua gratitudo correspondere potest.

Sed hoc facile potest confutari: In primis enim ex hac solutione sequitur quod solum opera bona supererogationis, & quæ cadunt sub consilio, sint meritoria apud Deum, non verò quæ cadunt sub præcepto; nam solum in eliciendis operibus supererogationis, verificatur hominè facere ultra id quod tenetur: Sed hoc est absurdum: cum enim ea quæ cadunt sub præcepto, procedant ex virtute obedientiæ, quæ tribuit specialem rationem meriti, magis sunt meritoria, cæteris paribus, quam ea quæ cadunt sub consilio: Ergo &c.

Deinde servitus hominis ad Deum, longè altior est & major, quam servitus hominis ad hominè: nam homo licet ut servus, alterius hominis sit

Z ij

inferior illo, tamen ut homo, est illi æqualis; unde non est sub dominio ejus quoad vitam & membra, nec quoad omnes omnino actiones, sed quoad illas tantum, quæ sunt proportionate humano servitio & commoditati, & convenienter exhiberi possunt: At vero respectu Dei homo est servus quoad omnia, quia & quoad vitam, & corporis integritatem, & quoad animam, & omnes ejus actiones, est sub dominio Dei; ita ut licet nunc quasdam actiones homini præcipiat, & non alias, posset tamen omnes bonas actiones præcipere & exigere, si vellet: Ergo licet inter homines possit dominus ex gratitudine obligari servo operanti ultra id quod tenetur, non tamen Deus homini opera bona supererogationis elicienti; præsertim cum illa opera sint Deo debita, debito gratitudinis, & pluribus aliis titulis, quos nunquam homo exhaurire potest; & cum quidquid in obsequium Dei facimus, Deus ipse per gratiam prævenientem incipiat, benefaciendo nobis, subindeque omne opus bonum quod Deo offerimus, sit novum ejus beneficium. Unde respectu cujusvis actionis hominis ad Deum comparata, illud Apostoli locum habet: *Quis prior dedit illi, & retribuetur ei?* Id est, quis à se incepit dare illi aliquid, & non potius ab ipso accepit?

89. Ultimo argumentari possumus ad hominem contra Vaz quem, qui vult retributionem præmij in Deo esse ex gratitudine, ne justitiam veram & rigorosam erga hominem illi tribuat: argumenta enim quibus conatur ostendere in Deo non esse strictam justitiam, multo magis demonstrant in eo non posse reperiri gratitudinem. Hujusmodi est illud, quod dominus non obligatur servo ex justitia; nam, ut ostendimus, multo minus obligatur ipsi ex gratitudine; imò licet obligatio justitiæ major videatur, in hoc tamen differt ab obligatione ex gratitudine, quod illa potest oriri, saltem radicaliter, ex voluntate debitoris, qui voluit promittere aut pacisci; obligatio vero gratitudinis non fundatur in voluntate recipientis beneficium, sed necessitate quadam ex beneficio oritur, ideoque ex hac parte magis Deo repugnat.

§. III.

Secunda opinio refellitur, & vera statuitur.

90. Dico secundo, retributionem præmij in Deo non esse actum justitiæ commutativæ, sed distributivæ, habentis tamen aliquem modum commutativæ justitiæ. Ita expresse docet S. Thomas variis in locis. In primis enim in 1. dist. 27. quæst. 1. art. 2. sic habet: *In redditione præmij ad merita, magis servatur forma distributionis; cum ipse (Deus) unicuique secundum opera sua reddat, quam commutationis, cum Deus à nobis nihil accipiat. Quamvis à Sanctis quandoque inveniantur metaphoricè dictum, quod bonis operibus regnum colorum emittit, in quantum Deus accipit opera nostra, ut acceptans ea. Et in 3. dist. 18. quæst. 1. art. 2. ait ad meritum requiri, ut equiparetur mercedi, non quidem secundum æqualitatem quantitatis, quia hoc requiritur in justitia commutativa, quæ consistit in emptionibus & venditionibus; sed secundum æqualitatem proportionis, quæ requiritur in justitia distributiva, secundum quam Deus æterna præmia parit. Item in 4. dist. 46. quæst. 1. art. 1. quæstione. 1. In quantum Deus (inquit) præmium reddit pro meritis, hoc ad justitiam distributivam pertinet, cujus est distribuere omni-*

*bus proportionabiliter secundum suam dignitatem. Et super Dionysium de divin. nomin. c. 8. lect. 4. hæc scribit: Justitia convenit Deo secundum tres actus: primo quidem secundum hoc quod est distributiva; commutativa autem justitia in Deo locum non habet, quia ut dicitur ad Roman. 11. Quis prior dedit illi & retribuetur ei? Sed attribuitur ei distributiva justitia, quæ non observat æqualitatem quantitatis, ut æqualia omnibus det, sed æqualitatem proportionis, ut det unicuique secundum quod dignus est. Denique 1. p. quæst. 21. art. 1. & 1. contra gent. cap. 93. asserit justitiam quantum ad commutationis actum non posse Deo competere, cum ipse à nullo accipiat. Unde sic licet arguere: Justitia commutativa non reperitur formaliter in Deo: Ergo retributio mercedis pro meritis hominum non est in Deo actus justitiæ commutativæ. Consequentia patet, Antecedens ratione D. Thomæ suadetur. Ad justitiam commutativam propriè dictam necessarium requiritur, ut debitum legale oriatur in extremis, in quibus reperitur, ex dato unius, & accepto alterius: Sed nulla creatura potest dare aliquid Deo per merita, juxta illud Apostoli: *Quis prior dedit illi & retribuetur ei?* Ergo in Deo non potest esse justitia commutativa propriè dicta. Hanc rationem fuscè expendimus in Tract. de voluntate Dei disp. 7. art. 1. §. 2. unde eam hic non magis urgemus, sed ad hunc locum Lectorem remittimus.*

Confirmatur: Justitia commutativa fundatur in stricto debito, seu obligatione aliquid tribuendi alteri: Sed in Deo non potest esse strictum debitum, seu obligatio respectu creaturæ; cum strictum debitum importer in feritatem aliquam & dependentiam debentis ab eo, cui debetur: unde D. Thomas hic art. 1. ad 3. ait quod *Deus non efficitur simpliciter debitor nobis, sed sibi ipsi quantum debitum est, ut sua ordinatio impleatur.* Ergo justitia commutativa non potest esse in Deo. Quam etiam rationem loco citato latè exposuimus.

Ex his probata manet secunda pars conclusionis. Ut enim præcedenti assertionem monstravimus, retributio vitæ æternæ pro bonis operibus, in gratia & charitate factis, non est à Dei fidelitate, vel gratitudine, sed à vera, & stricta justitia: Ergo cum tres tantum dentur species veræ & strictæ justitiæ, nempe legalis, commutativa, & distributiva, si talis retributio non sit actus justitiæ legalis, vel commutativæ, necessario debet à justitia distributiva procedere.

Confirmatur: Justitia distributiva maximè dicit perfectionem & excellentiam, & non habet adjunctos defectus, qui à justitia commutativa inseparabiles sunt: Ergo reperitur in Deo formaliter; subindeque ab illa retributio præmij procedit. Consequentia patet, Antecedens probatur. In primis enim justitia distributiva non est equalis ad æqualem, sicut commutativa, sed superioris ad inferiores; pertinet enim ad superiorem distribuere inferioribus de communibus bonis, unicuique juxta proportionem suam: unde talis justitia maxime decet supremum mundi principem & gubernatorem, qui ut ait Dionysius cap. 8. de divin. nomin. *Omnibus tribuit propria secundum unicuique existentium dignitatem.*

Deinde (probatur idem Antecedens) debitum justitiæ distributivæ non nascitur ex jure alterius erga distribuentem, sed vel ex naturali rectitudine, & ipsa lege æquitatis, quæ tenetur distributor commensurare præmium meritis, illudque